

לחיות את ההווה על פי העתיד / הרב אליעזר קשתיאל

בפרשת השבוע שלנו, פרשת תולדות, דרך דמותו של יצחק אנחנו לומדים גם כמה דברים על אברהם אבינו. יש דברים שלמדנו עליו ישירות ויש דברים שלמדנו עליו באמצעות יצחק. למשל, לא ידענו שאברהם חפר בארות, אבל בזכות זה שמספרים שיצחק חפר מחדש את הבארות למדנו גם שאברהם חפר. הרבה פעמים דרך הילדים לומדים הרבה על האב והאם.

יצחק אבינו מצווה ללכת בדרכי אביו. דרכו אנחנו מזכירים ושומעים על אברהם "וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורתיי". לא ידענו על אברהם שהוא היה כזה מדקדק במצוות, תיארונו לעצמנו אבל לא ידענו בוודאות, ודרך יצחק אנחנו שומעים על דקדוק המצוות הגדול של אברהם. "תורותיי", אומרת הגמרא ביומא-תורה שבכתב ותורה שבעל פה. מה בתורה שבעל פה? קיים אברהם אבינו אפילו ערוב תבשילין.

מצוות ערוב תבשילין מזוהה עם אברהם אבינו. יש משהו במצווה הזו, כותב המהר"ל בנצח ישראל [פרק מו'], שמזוהה עם אברהם, לא לחינם היא הדוגמא אותה מביאה הגמרא. המצווה הזו מופיעה אחת לכמה זמן – אסור להכין מיום טוב לשבת ולכן צריך להתחיל את ההכנות לשבת כבר ביום חמישי ואם התחלת את ההכנות לשבת כבר ביום חמישי, ערבת את ההכנות של יום טוב ושבת ביחד, אז הוכחת שהתחלת להכין את השבת כבר קודם לכן וזה מתיר לך גם ביום טוב להכין הכנות לצורך השבת – לחמם אוכל ולהדליק נר. השנה זה יצא בראש השנה שהיה סמוך לשבת.

אנחנו משתדלים מאוד להיות עסוקים בהכנות לשבת. ההכנות לשבת הם נושא מאוד מרכזי, כבוד השבת, אומר הרמב"ם, מתחיל ביום שישי. טורחים בערב שבת. זה בעצם אומר שהשבת משפיעה אחורה על ימות החול שלנו. השבת משליכה על חיי העולם הזה. אנחנו לוקחים יום חול, אחד מששת ימי החול,

שיכולנו לעשות בו דברים אחרים, יכולנו לעבוד כרגיל עד מאוחר כמו כל יום רגיל, יכולנו לצאת לטיולים, לעשות קניות, עוד יום חול לכאורה, אבל חייבים לטרוח לשבת – לבשל, לכבס, לגהץ, להתרחץ ועוד. שבת גורמת לכך שיום חול אחד מולאם לצורכה. זה כבוד שבת. ומעבר לעובדה שזה כבוד שבת, יש בזה אמירה עקרונית. הקודש, גוזר אחורה על כל התנהלות החול שלנו. אנחנו מנהלים את חיי ההווה של יום שישי לאור העתיד, לאור השבת. העתיד כל כך ברור, שבת הולכת להגיע, באופן כל כך וודאי, שזה משפיע על ההווה שלנו. במקום שנחווה את ההווה מצד עצמו הוא כולו משועבד אל העתיד, אל השבת.

מכאן יש אמירה כללית לחיינו – מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת. זה ביטוי כללי בכלל על חיי האדם בעולם. העתיד משפיע על ההווה שלנו. אנחנו לא חיים את ההווה על פי המבט של ההווה והצרכים שלו. אנחנו נפגשים עם ההווה ומקבלים עליו החלטות על פי מושגים שבאים מהעתיד.

ביום טוב שחל ביום שישי בין כה מבשלים. הרי מותר לבשל ביום טוב. אני מבשל אוכל לצורך היום טוב. אז מה אכפת לך להכניס עוד חלה לתנור לכבוד שבת, אתה כבר מכין סיר מרק תוסיף עוד כמה מרכיבים ויהיה גם מספיק לשבת. זה נכון, אבל אז לא הוכחת שיש מושג כזה שנקרא ערב שבת. המושג שנקרא ערב שבת הוא כל כך חשוב, להכין לשבת כבר ביום חול, ולכן אנחנו לא מסכימים שביום טוב תכין לשבת. ככה לא ניכר שהפכת יום חול לערב שבת. אם יום טוב אתה תכין לשבת, הנקודה העיקרית חסרה. לא צבעת את ימות החול שלך בצבע של הכנות לשבת. רק אם עשית עירוב תבשילין הוכחת שכבר ביום חול הכנת את שבת. ההווה מושפע מהעתיד. צרכי החיים שלי כבר ביום חמישי משועבדים לשבת. אנחנו רוצים לראות טביעות אצבע של שבת כבר ביום חול.

אנחנו הולכים לקראת ימות המשיח. ימות המשיח הם לא שאלה, הם ברורים כשמש. אנחנו הולכים לקראת יום שכולו שבת. איך אני מראה לעצמי שברור לי שימות המשיח מגיעים, שברור לי ששבת תגיע?

שכבר היום, ביום חול טרם ימות המשיח, אני חי לפי מושגים עתידיים, אני מקבל את ההחלטות שלי, את השיקולים וההתנהלות לפי מושגים עתידיים של ימות המשיח. אמונה במשיח נבחנת בשאלה לא האם אני מאמין שהוא פעם יבוא. אם אתה עושה היום דברים לא הגיוניים, שמצד ההווה לא נכון לעשות אותם והם לא מתאימים להווה. אם העתיד מכתוב לך את ההווה אז סימן שאתה מאמין בו באמת. העתיד הוא כבר לא סתם משאלת לב ולא חלום נחמד, הוא ממש משפיע עליך.

אפשר וצריך להאמין שיבנה בית המקדש. הרבה יהודים אומרים את זה. זה חזון עתידי – ירושלים תיבנה, מלכות בית דוד תחזור, בוודאי זה הכול כתוב בתנ"ך. אבל אנחנו רוצים לעשות עירוב תבשילין. אנחנו רוצים להיות אנשים שהעתיד מנהל להם את ההווה. הם לא רק אומרים שיהיה עתיד כי זה גורם להם לחייך, אנחנו רוצים ללכת בעקבות אברהם אבינו. אמונת אברהם בעתיד השפיעה על חיינו בהווה השפעות מכרעות. בהחלטות קריטיות בחיינו עד כדי להיזרק לכבשן האש. אברהם אבינו קיים מצוות עירוב תבשילין, מכוח האמונה שלו בעתיד – ואעשך לגוי גדול, קיבל החלטות קריטיות ומשמעותיות בניהול ההווה. כל קיום המצוות שלו לא היה מתוך שאננות שהנה כבר אני טועם את העתיד, זה עוד רחוק מאוד מהעתיד. הגמרא ביבמות אומרת שלא מקבלים גרים בימות המשיח. למה? עכשיו נזכרתם. עכשיו כשהכול ברור, שעם ישראל צדק, שישראל עם עליון על כל גויי הארץ, עכשיו באים? האמת היא שזו לא אמירה רק לגרים, זו אמירה גם לנו. כשהעתיד כבר יבוא זה כבר לא מבחן של אמונה, זה כבר לא ערוב תבשילין, אז כבר לא תקבל שכר על מעשיך, לא תזכה למעלות גבוהות. אין פה מבחן של אמונה וודאות. אין כאן שייכות אמתית.

האמונה בעתיד נבחנת כשהוא עוד רחוק מאוד ובלתי נראה לעין. זאת עבודת האבות. הם היו כולם אבות. אין קוראים אבות אלא לשלושה, אומרת הגמרא בפסחים. אנשים שמשכנו את העתיד שלהם למען העתיד. זה מאוד קשה. האינסטינקט של האדם הוא לחיות לפי מה שהעניינים רואות. קשה להיות חלוץ, להיות אדם שחי את ההווה לפי החלטות לא ריאליות ולא תואמות למציאות,

בגלל שהעתיד משפיע עליו. האבות היו כאלה. כל עולמם בעתיד. האבות נקראים איתנים, אנשים מאוד חזקים. זה דורש חוסן אישי אדיר, לנהל את ההווה מכוח וודאות בעתיד גם כשאין לך קצה חוט של עתיד, כשהוא לא נראה באופק.

זה מעניין שבעברית, כשרוצים להפוך פועל לפועל עתידי צריך להוסיף לו א', י', ת', נ'. אותיות איתן. האבות שואבים את ההווה שלהם מהעתיד. ככה אנחנו מתחילים את התפילה- זוכר חסדי אבות, כי להידבק בתכונת האבות זה כוח התפילה. הוודאות בעתיד מרוממת את ההווה, מחיה אותה.

זאת מדרגת צדיקים. באורות הקודש חלק א' עמוד קמ"ז: "חכמת הצדיקים מאפשרת להם לראות את העתיד באור ההווה, להחיות את ההווה של העולם באור העתיד, להמשיך נועם עולם הבא בעולם הזה. בזה הם מרבים בעולם ברכה נחת ועדנים". הצדיקים לא מתמוטטים מהקשיים של ההווה, אפילו אם סדרי העולם מתנגדים להם, יש להם כוח להתגבר על קשיי ההווה. הם מושכים את העתיד אל ההווה, הם מחיים את ההווה מאור העתיד. הם לא כועסים על ההווה ולא רבים איתו, הם לא מתוסכלים ממנו, האמונה שלהם בעתיד כל כך חזקה שהיא מצליחה להאיר עוד ועוד את ההווה. "כל הבריות, כל החיים מתברכים ומתעדנים בזכותם".

זה דורש אומץ לב, וכל פעם שאנחנו רואים אנשים כאלו אנחנו מתפעלים. חלוצים אמתיים. אנשים שרוח נושאת אותם אל העתיד ובאמת מכתובה את חייהם בהווה. ככה אנחנו רוצים לצעוד בדרכי האבות. זה לא רק שיש פה ברכה, זה לא רק שיש פה התמודדות עם ההווה. במקום אחר הרב כתב שזה חיוני וקיומי להווה. באורות עמוד ל"ז: "אם יש נתיקה מהקווים הארוכים זה מערער את האושר והטוב כולו. אורו של משיח משפיע היום על חיי החברה. הוודאות של תחית המתים משפיעה את חותם ההווה עכשיו. אבל אם יש נתיקה כלשהי מהאחרית זאת נפילה לעמקי שחת". "הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. ויבז עשיו את הבכורה". נכון שיהיה פעם בית מקדש, יכול להיות שאתה צודק, אבל עכשיו תן לי "ויאכל וישת ויקם וילך". העתיד שיהיה לא מכתוב לי את ההווה,

תביא לי עכשיו את הנזיד עדישים. להצליח למכור את נזיד העדישים זה להמשיך את עירוב התבשילין של אברהם.

ביום פטירתו של אברהם כשיעקב שואל את עצמו מה זה ללכת בדרכו של סבא, הוא מבין שזה לוותר על ההווה עבור העתיד. "אם יש נתיקה נופלים לבאר שחת. שעירים קמים ומשחקים", עשיו נקרא שעיר. "אמונת ישראל נותנת אומץ וחיוב ותוקף לדקדוק בפרטים", מאיפה הכוח שלנו לדקדק בהם, "בגלל עומק האחריות. אמונת עומק האחרית אינה פוסקת מלפעום בלבבות...מאושר העתיד לוקחים את הרכוש אל המציאות גם כשהיא נמצאת באפילה". זה אורו של משיח, "זה מתווה דרך לחיי המציאות בהווה". אם חס ושלום, "עסוקים רק בהתבוססות במציאות העכשווית, זו מידתם של אומות העולם, עמדה לא בוגרת".

זה נכון גם שמדובר על מדיניות של עם ומדינה, וזה ודאי גם משפיע על מדיניות והחלטות ואורך נשימה של כל יחיד ויחיד. עמים קלי דעת, כותב הרב בתחילת שמונה קבצים חלק א', עסוקים ברווחים מידיים, עכשוויים ודנים לפי ההווה. אנחנו לא במרחב הזה. העתיד צורב את חיי ההווה שלנו.

כל פעם שאנחנו מזכירים בגדולי העולם שחיו בעבר וגם חיים בהווה, איך הם ידעו, איך הם העזו לוותר על ההווה למען העתיד, אנחנו מזדעזעים, אנחנו רועדים מהתרגשות. זה דבר שקשה להכיל ולתפוס. סיפורי בעבר. אז זוג צעיר, חודש אחרי החתונה, הוא אברך שלומד בישיבה בירושלים והיא סטודנטית ואין להם אגורה על הנשמה. ואז באים אליהם ושואלים אותם האם אתם רוצים להיות חלוצים, האם אתם רוצים להיות הראשונים שרוכשים בית ברובע היהודי המתחדש, ברובע המוסלמי? זה לא בדיוק בית, זה חורבה, אי אפשר עוד לגור שם וכל השכנים ערבים. הזוג הזה, חודש אחרי החתונה, חותם על משכנתא, שם שם את כל עתידו. אנשים פשוטים. לא רב גדול, לא מוכר לאף אחד. כשאתה שומע את זה אתה אומר תראה איזה אדם מדהים, אדם שיש לו וודאות בעתיד, העתיד כל כך ברור לו שזה נותן לו כוח למשכן את ההווה. כל מה שיש להם הם שמים על זה, על העתיד.

כשאנחנו רואים גדולי ישראל שמסרו את הנפש על לימוד תורה, בתנאים לא תנאים, כי העתיד ברור להם, זה אמור לעורר אותנו גם ברמה האישית וגם ברמה הלאומית – איך עם מקבל החלטות, מכוח מה מקבלים החלטות ומנהלים מדיניות. אמונה בעתיד, וודאות בעתיד, הופכת את יום שישי שלך ליום אחר. יש כבוד שבת ויש כבוד ימות משיח. צריך לכבד את ימות המשיח בזה שהם כבר היום משפיעים על ההתנהלות שלנו, איפה אנחנו גרים, במה אנחנו עסוקים, למה אנחנו מקדישים את הזמן, למה אנחנו תורמים ולמה נרתמים. גאוני צדיקים, לא גאונות של מנת משכל, גאונות של ראיית העתיד כבר עכשיו. יש לפעמים אנשי עסקים שאומרים שהם גאונים כי הם צפו העתיד, יש גם גאוני אמונה. עם ישראל הולך קדימה, אנחנו הולכים לקראת מקדש, לקראת טהרה, לקראת עבודה מרוממת מאוד, תן לזה כבר עכשיו להשפיע על החיים שלך היום. אולי אתה קצת לא שפוי, לנסות כבר היום לחיות על פי מושגי העתיד, ללמוד על העתיד, לחקור אותו, בשביל מה לך, מה זה נותן לך בהווה ללמוד הלכות קורבנות, טומאה וטהרה, מה זה נותן לך בהווה? זה מעצב את ההווה שלנו, זה משנה אותו.

"שמחנו כימות עינתינו שנות ראינו רעה". אותם זמנים שבהם היה לנו קשה לחיות באמונה, כי זה היה מופרך, הימים הללו יש לנו וודאות בהם, הם כולם מובילים לשמחה. האבו הם אנשי עתיד ואנחנו רוצים להיות מושפעים, להיות בנים, בנים נאמנים. זה דורש הרמת ראש, צפייה גבוהה, זה דורש מאתנו להיות אנשים שלא מושפעים מהפרשנות של ההווה. חזרנו על זה בעבר וצריך לחזור על זה עוד ועוד – עולם הפרשנות הוא עולם קריטי, איך מפרשים את ההווה, מי מוסמך לפרש אותו- רק אנשי העתיד.

אמרנו ונאמר שוב, רק שמואל הנביא יכול לכתוב את ספר שמואל, רק ירמיה יכול לכתוב את ספר מלכים, זה סיפור של ההווה, לכאורה כולם יכולים, לא נכון, זו פרשנות. רק איש עתיד יכול לפרש נכון מה קרה ומה קורה. אנשי עתיד אמתיים, אנשים ששואפים להיות אנשי עתיד, נזהרים מאוד לא להיות מושפעים מפרשנות של הווה, מניתוחי הווה חסרי שחר, חסרי אחיזה במציאות שנפרכים פעם אחר פעם. שמענו כבר את כל הערכות ואת כל הניתוחים. סוף מעשה במחשבה

תחילה, עדיף לא לשמוע, לא להקשיב וגם לא לקרוא, פרשנות ששואבת את כל מושגיה מההווה. לא ככה עם ישראל מנהל את חייו. אנחנו קוראים מדי שבת הפטרה, קוראים דברי נביאים כל שבת, משם אנחנו רוצים לקחת עקרונות לאיך מנהלים את חייו. אנחנו מברכים – "דבר אחד מדבריך לא ישוב ריקם". וודאות של עתיד.

בעזרת ה' אמונת העתיד שתתחזק עוד ועוד בקרבנו תתן כוח לנו, וגם למנהיגים שצריכים לנהל מדיניות בטחונית והתיישבותית, מדיניות חינוכית. עוד ועוד נבין שעם ישראל מנהל אחרת, לא לפי פרשנות של הווה שמנסה לחזות עתיד לאור מסקנות ההווה. אנחנו עובדים בדיוק הפוך. אנחנו באים מהעתיד, מתעמקים בו מאוד, ומכוח התעמקותנו בו, לאורו, ידעו המנהיגים יותר ויותר לקבל החלטות נכונות, להושיע את ההווה, להפוך אותו לערב שבת. להפוך אותו יותר ויותר ליום שישי, להיות אנשים של עירובי תבשילין.